

Samohotno poneumljanje

Iz Londona poročajo, da nastopa tam neki 15-letni zavaljeni indijski deček, ki ga imenujejo guru (luč), in pridiga novo pacifistično filozofijo, ki pa niti ni tako nova. Pravzaprav je niti ne pridiga. Od 7. do 10. zvečer le stoji na odru velikanske dvorane, ki je nabito polna, in se nekoliko omejeno reži ves zadovoljen, da ga pride gledat in poslušat toliko ljudi. Od časa do časa zavpije v hrumečo množico nekaj besed, ki jih zaradi hrupa ni mogoče razumeti. Baje vpije takele globokomne fraze: »Znanje je luč!« »Iz atoma se je sprožila energija!« in podobno. Ljudje klečijo, se histerično zvijajo, mečejo po tleh in kričijo od navdušenja in sreče. Na obrazu se jim bere presunjenost. So-deč po njihovih obrazih so priče velikemu razodetju.

V 3 dneh, kolikor je trajal festival »guru-puja« (festival luči), je videlo in slišalo mlade boga (tako imenujejo dečka tudi privedelji) okrog 30.000 ljudi, ki pa so bili hkrati tudi kupci. Ves festival je namreč v bistvu velikanski bazar. Na njem prodajajo znake, ki ponazarjajo zamaščen, okrogli fantov obraz z zamaknjenim izrazom, knjige, brošure in drug tisk z njegovo »filozofijo« in vsakovrstno šaro, ki je označena z njegovo sliko ali z gesli, kot npr. torbe, majice itd. Ta pacifistični nauk je kaj preprosti: vsakdo naj najde mir v samem sebi in tako bo mogoče priti do miru na svetu.

Toda »guru« Maharaj Ji (tako kličejo fanta) ni sam. Za njim stoji mogočna trgovska organizacija, ki izbija dobičke iz njegovega nauka. Pravijo, da ima ta delniška družba 100.000 funtov (150 milijonov lir) kapitala, razkošne urade, 36 avtov, poleg tega pa še »Rolls Royce«, ki je na razpolago samo 15-letnemu »bogu«. Lani je najela 23 letal »Jumbo«, da so peljali njegove vernike na romanje na svete kraje v Indijo.

Kdo so ti verniki? Največ mladi ljudje dvajsetih, petindvajsetih let, ki so zrasli v blaginji, mladi pari, bivši hippieji, ki se jim še vedno toži po hippijevskih letih, čeprav so že poročeni, imajo službe in so postali »potrošniki« kot vsi drugi. Toda nekaj jim manjka: nezadovoljni so z današnjim svetom in s samim seboj. Hoteli bi nekaj drugega. Zato dirjajo za vsakim novim prerokom in so lahek plen vsake nove demagogije. Le eno jih ne priteguje — in temu se celo skrbno izogibljuje, pa naj se zdijo še tako naivni: vsakemu resnemu duševnemu naporu, moralni obveznosti in dejanski žrtvi za boljši svet, za mir, za pravičnost. Njihovo navduševanje in prizadevanje za mir in za rešitev iz današnjih človeških stisk sega samo tako daleč, do koder sega užitek, čutna omama, mistika, udobje, dokler se jim ni treba obvezati za nobeno resno prizadevanje.

Pred sestavo nove deželne vlade

Novi deželni svet se bo ponovno sestel v ponedeljek, 23. t.m., ko bo na dnevnem redu izvolitev predsednika deželne vlade, deset odbornikov in dveh namestnikov. Medtem se med štirimi levosredinskimi strankami nadaljujejo razgovori o sestavi novega deželnega odbora. Odposlanstva Krščanske demokracije, socialistične, socialdemokratske in republikanske stranke so v prvih dneh pogajanj poglobila predvsem programske točke nove vlade, nato so se pa začela razgovarjati o porazdelitvi mest v deželnem odboru. Krščanska demokracija je ponovno poudarila, da je njen kandidat za mesto predsednika deželne vlade odvetnik Comelli, dosedanji odbornik za kmetijstvo in gozdove. Zdi se, da zahtevajo socialisti štiri odborniška mesta, socialdemokrati dve mesti, edini republikanski svetovalec pa bo gotovo postal odbornik. Če bi število odborniških mest ostalo nespremenjeno, bi Krščanski demokraciji ostalo pet odborništev, česar verjetno stranka ne bo sprejela. Zaradi tega se bodo levosredinske stranke najbrž sporazumele za ustanovitev nadaljnjih dveh odborniških mest, tako da bi jih bilo skupno 14 in bi v tem primeru Krščanska demokracija dobila sedem odbornikov, ki bi skupno s predsednikom predstavljali večino v deželni vladi.

Pred začetkom pogajanj med štirimi strankami leve sredine je prišlo na pobudo Krščanske demokracije do dvostranskega srečanja s Slovensko skupnostjo. Predmet razgovorov je bilo morebitno sodelovanje Slovenske skupnosti z levosredinsko večino na deželni ravni. V tej zvezi je Slovenska skupnost pred dnevi izročila deželnim tajništvom levosredinskih strank dokument, v katerem je navedena vrsta predlogov, ki bi morali postati predmet razprave in odobritve za morebitno sodelovanje slovenske politične orga-

nizacije z novo deželno vlado in novo večino v deželnem svetu. Ti predlogi so:

1. Deželni svet naj odobri zakonski predlog o globalni zaščiti pravic slovenske manjšine, ki ga je predložil svetovalec Stoka v skladu s členom 26 deželnega statuta;
2. Deželni svet naj spremeni zakon o gorskih skupnostih, tako da bo dovoljena slovenskim predstavnikom uporaba materinega jezika v okviru gorskih skupnosti;
3. Ustanovi naj se avtonomni urad na ravni službe, ki bo pristojen za vprašanja slovenske manjšine;
4. V uradu za zemljiške knjige, za katerega je pristojna dežela, je treba zaposliti primerno število uradnikov, ki dobro poznajo slovenski jezik, tako da se olajša stik z lastniki zemljišč in z zainteresiranim prebivalstvom, ki prihaja dnevno v ta urad po informacije in zaradi drugih opravkov;
5. Dežela se bo poslužila osebja s popolnim znanjem slovenščine, ki ga bo namestila s pomočjo javnih natečajev, da zagotovi izvrševanje svojih nalog in za neposrednejši odnos med deželno upravo in vsemi državljani.
6. V okviru pristojnosti o šolskih zgradbah bo dežela nakazala primerne prispevke za gradnjo novih poslopij za slovenske šole, zlasti v goriški pokrajini;
7. Dežela se bo izogibala razlastitvam, ki niso nujno potrebne za splošni napredek; prenehale pa bodo kakršnekoli razlastitve, ki imajo špekulativni značaj. Vsaka manjšina namreč potrebuje ustrezen prostor za svoje življenje. V tej smeri bo delovala deželna uprava, ki bo preprečila kakršnokoli špekulacijo in se bo neposredno pogajala s prizadetimi, kadar bo razlastitev nujna zaradi strogo gospodarskih razlogov in v skladu s splošnim napredkom;
8. Deželni odbor bo spodbujal kulturni in socialno-gospodarski razvoj Beneške Slovenije in bo pri tem upošteval slovensko prebivalstvo, ki tam živi. Poleg narodnih vprašanj bo še posebej upošteval socialne in gospodarske probleme tega področja, da se na ta način preneha še vedno intenzivno izseljevanje;
9. Dežela bo podpirala kulturne, športne, gospodarske, sindikalne, verske, dobrodelne in druge organizacije slovenske manjšine pri njihovem težavnem življenju z ustreznimi denarnimi prispevki, da bo lahko slovenska skupnost dejansko postala dejavnik, ki bo obogatel celotno skupnost v deželi;
10. Sprejme naj se ustrezen zakon o toponomastiki, ki bo upošteval potrebe slovenskega prebivalstva;
11. V raznih komisijah naj bo prisotno pravičnejše število slovenskih predstavnikov, ki so nosilci najrazličnejših interesov slovenske manjšine.

Takih mladih, a tudi že nekoliko starejših ljudi pa je dovolj tudi pri nas. Krščanstvo jim ni več dovolj dobro, ne zato, ker bi se bil njegov nauk preživel ali ker ga ne bi bilo mogoče več dejansko živeti (tega niti ne pozkušajo), ampak ker se jim zdi pretežno živeti po njegovih verskih in moralnih zapovedih. Zato mu iščejo lažje nadomestke, od komercialnih ideologij tipa hippie in guru do totalitarnih ideologij in sistemov, v katerih naj bi voditelji mislili in delovali namesto njih. In pri tem se morda niti ne zavedajo, kako komодно, plehko in hinavsko je tako obnašanje. Ali pa se — kdo ve? — tega zavedajo in prav zato tako zagrizeno vztrajajo v njem, hoteč pripraviti tudi druge, da bi verjeli v resnost njihovega početja in v njihovo iskrenost. Vsekakor jim je bolj lagodno biti žrtve organiziranega poneumljanja in hkrati sodelovati pri njem, kakor pa se obnašati kot resni in odgovorni ljudje.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 22. julija, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Komorna glasba Franza J. Haydna. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Oliver Twist«. Dramatizirala Desa Kraševac. Prvi del. 12.00 Nabozna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.39-15.45 Glasba po željah. 15.45 »Upor«. Enodejanka, napisal Giovanni Mosca, prevedla Alenka Rebuta. Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin. 16.15 Filmska glasba. 17.00 Glasbeni cocktail. 18.00 Glasba na temo. »La tempesta di mare«. Marijan Kozina. Ilova gora iz Simfonije. 18.45 Jazz. 19.30 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 23. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Sportna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Klavirski duo Alenka in Igor Dekleva. Igor Štuhac: Utrinek za dva klavirja; Igor Dekleva: Devet skladb za klavir štiri-ročno - »Nova pot desetega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 24. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Carlo Venturi in Santi Lator. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Komorni koncert. Pianist Paul Badura Skoda. 18.50 Poje Ima Sumac. 19.00 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvu (Martin Jevnikar). 19.20 Za najmlajše: S pravljico okrog sveta: »Rdeči labod«. Napisal Dušan Pertot. 20.00 Šport. 20.35 Mario Bugamelli: »Vodnjak«, opera enodejanka. 21.25 Znane melodije. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 25. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Za mlade poslušavce. 18.30 Oboist Luciano Glavina, pianistka Stella Doz. 18.45 Violinist Jean-Luc Ponty in njegov jazz ansambel. 19.10 Higiene in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Oskar Kjuder. Sodelujeta harfistka Ruda Ravnik in pianistka Neva Merlak-Corrad. John Swensen: Švedska ljudska melodija za godala; Zvonimir Ciglić: Concertino za harfo in godala; Lucijan Marija Škerjanc: Concertino za klavir in godala; Benjamin Ipavec: Serenada za godala. Orkester Glasbene Matice v Trstu. V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico. 21.40 Melodije v polmrazu. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 26. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 V ljudskem tonu. Uroš Krek: Pet ljudskih pesmi za tenor in klavir. 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko). 19.25 Za najmlajše. 20.00 Šport. 20.35 »Sence na ljubezni«. Radijska drama, napisal J. Jelen, prevedla Nada Konjedić. Ivedba: RO. Režija: Jože Peterlin. 21.15 Operetna fantazija. 21.45 Sladbe davnih dob. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 27. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Mario Zafred: Elegia in tre tempi za violino in orkester. Violist Bruno Giuranna. 18.50 »The Cabildo's Three«. 19.10 Na počitnice. 19.25 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Aladar Janes. 21.45 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 28. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Tenorist Bruno Sebastian, pianistka Livia D'Andrea Romanelli. 18.55 Orkester proti orkestru. 19.10 Aleš Lokar: Tržačan v Ameriki. 19.20 Revija zborovskega peja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 Na počitnice. 21.05 Zabavni orkester. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphor Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Peron II. in Slovenci v Argentini

V Argentini se začne druga Peronova doba. Že od začetka je bilo jasno, da pomeni Camporovo predsedovanje samo prehod na Peronovo osebno oblast. Zdaj je Campora s podpredsednikom vred odstopil in v začetku septembra bodo nove predsedniške volitve, na katerih bo Peron gotovo izvoljen. Vprašanje je samo, kaj se krije za današnjim peronizmom: ali resna volja za prenovitev države v smislu realističnih gospodarskih in političnih reform, ki naj vrnejo ugled in blaginjo Argentini, ali politični demagogizem, oziroma, po domače povedano, vetrnjaštvo in žeja po oblasti?

Neznanka je tudi nova generacija. Današnji mladi peronisti so nekaj drugega kot stari. Ali bodo silili na levo? Ali na desno? Bodo ostali trezni in se lotili dela, ali pa se bodo lovili za socialnimi utopijami, ki so bile peronizmu enkrat že usodne?

Ta vprašanja za nas niso samo teoretična, kajti od tega, kaj bo prineslo novo Peronovo razdobje v zgodovini Argentine, bo odvisna tudi usoda nekaj deset tisoč Slovencev, ki živijo v Argentini. Nekaj jih je še zelo močno in tesno povezanih z matičnim slovenskim narodom, saj je v Buenos Airesu večje število slovenskih kulturnih, gospodarskih

in verskih ustanov, ki napravljajo argentinsko prestolnico za močan center združenja slovenstva in tudi na splošno za eno izmed slovenskih kulturnih središč.

— 0 —

Predsednik Nixon je imel pljučnico, vendar mu je že toliko bolje, da ga bodo v petek odpustili iz bolnišnice. Prebil bo nekaj dni okrevanja v Camp Davidu na deželi. Zadnje dni vzbujajo veliko neugodnih komentarjev dejstvo, da je dal s prisluškovalnimi napravami registrirati vse svoje pogovore s tujimi državniki v Beli hiši. Zdi se, da bo leha tudi na »prisluškovalnici«, ki se ji pravi po ameriško tudi Watergate.

Novembra se bo v Benetkah zaključilo »Manzonijevo leto«, ki ga obhajajo v tem mestu še posebno slovesno, s posvetovanjem literarnih in kulturnih zgodovinarjev pod naslovom »Manzoni, Benetke in Beneška«.

Naš tržaški slikar Klavdij Palčič je pred kratkim razstavljal v Napotnikovi galeriji v Šoštanj. Pri odprtju razstave je občinstvu tudi na kratko spregovoril o življenju in delu Slovencev v tukajšnjem zamejstvu.

Mihec in Jakec se menita od nove vlade in od tega, da nismo zanimivi

— Ben videš, Jakec, peš jemamo spet novo vlado.

— Ja, hvala Bogu! Jest sm biu prou u skrbah, kej bo, če ne bomo jemeli vlade. Kej češ, brez vlade

svet ne gre naprej; morbet nanka trava ne rase. Zdej peš jemamo ministre za vse: za pošto, za trgovino, za šule, za turizem, za policijo in vse sorte. In pole je še an kep ministrov brez listnice...

— Bejži, bejži Jakec, kej res misleš, de nimajo listnice? In še kaku debelo za stavet nutre plačo.

— Ma taku se reče, ne, tistem, ke nemajo prou določenega dela, ke se samo posvetujejo in ke morbet kej pomagajo, če kašen teh glavnih ministrov zbolijo. In pole je mamo tudi kej jest znam kolko podtajnikov, ke bojo ministram pomagali pr njih odgovornem deli. Boš vidu Mihec, zdej bo peš šlo, zatu ke jeh je dosti, ke bojo skrbeli za nas.

— Videš Jakec, uni bot sma se pričkala, kadu je zabit in kadu ni: tu, kar si zdej reku je spet nov dokaz, de si prou ti bol zabit.

— Jest? Pej zakej?

— Zatu ke verješ, de več ke jeh je, več nardijo.

— Se zastope. Deset ledi nardi zmiri več ku dva. Tu ti povej že navadna matematika!

— Ja, ma za ministre ne pride v poštev navadna, ma višja matematika. In ta nam peš da drugačne rezultate. Vidi Jakec, jest ti bom dau zdej an matematično nalogo. Ti že naprej povem, de tu je višja matematika. Ben: če ana dekla nuca ano uro za pospraveť ano kamro, kolko cajta bojo nucale za pospraveť glih tisto kamro dveje deklj?

— Meni se račun ne zdi taku težek: če so dveje, nardi vsaka nekej in u pu ure nardijo vse.

— Vide, de ne znaš računat! Če so dveje, dragi moj, dosti klepetajo med samo in taku nucajo za pospraveť dve uri. Če so tri, peš tri ure. Pr tašni matematiki moreš vzeti u račun tudi vse neznanke. In glih taku je z ministri in podtajniki. Ke tudi tam je dosti neznank in vse tu je treba vzeti u račun.

— Bejži, bejži Mihec, tu govoriš samo za špas. Ma vlada in ministri so ana resna reč. Meni se zdi pomembno tu, de jemajo zdej spet vlado levega centra in de so zraven tudi socialisti. Tu je že ana garancija. Nomalo me mote samo tu, de Rumor ni neč omenu Slovencev. Je omenu Nemce u Južnem Tiroli, od nas peš neč.

— Videš, de jemam jest ražon. Boš vidu, glih taku bojo vse vlekli na dougo. ku do zdej. Taku na dougo bojo vlekli, de ne bojo nikoli neč nardili. Zatu bojo še naprej govorili, de je treba vse počasi delati in malo na bot in ne vse na cnkrat. In pole ti še povem, de ledje govorijo malo od dobreh ledi in rajši govorijo od lumpov in od tisteh, ke so žleht. Tudi ministri. Vidi, tudi Rusi, zdej dosti govorijo od Georgijcev. In zakej? Zatu ke ne znajo rusko in toučejo kar naprej po georgijsko. Videš, če be tisti Georgijci bli pridni in lepu govorili po rusko, nobeden se ne bi zmenu zanje in tudi u časnikih jeh ne bi neč omenli. In taku je tudi tle pr nas. Mi se lepu držimo paragrafov in zakonitosti, delamo lepe resolucije, zavzemamo stališča, pišemo olikane proteste in se sploh obnašamo, ku de be živeli u urejeni državi. Taku videš, nišmo zanimivi in se zna — nobeden se ne zmislje na nas. Sej be blo čudno, če b'se zmislju.

Čile pred državljansko vojno

Položaj v Čilu se neprestano zaostrojuje. Ob koncu junija je prišlo do poskusa vojaškega udara, zdaj pa grozi množičen upor tistega dela prebivalstva, ki je razočarano nad Allendejevo gospodarsko neuspešno politiko. Mnogi pa se poleg tega še bojijo, da bo zapeljal Čile v totalitarno marksistično diktaturo, čeprav je treba priznati, da se je doslej zvesto držal demokracijskih metod in ni zavezal ust opoziciji.

Allendejeva napaka je — kot kaže — v tem, da je preveč hlasten, dosleden in nepremišljen v uvajanju socialističnih reform. Ne upošteva, da se včasih počasi dalje pride. S svojo nepremišljenostjo povzroča v krhkem in šibkem gospodarskem organizmu Čila, ki se še nikakor ne more šesti med razvite države, hude pretrse in krize. Staro ne funkcionira več — ali tudi ne sme več funkcionirati — novo pa tudi še ne funkcionira in tako se pojavljajo

zastoji in zagate v gospodarskem življenju, preskrba ne deluje, cene naglo naraščajo, plače jim ne morejo slediti, ker je inflacija že itak na pohodu, in to spravlja — kar zveni paradokso — v težak položaj ravno najrevnejše sloje v tej državi z novim socialističnim režimom.

Paradoks pa je samo navidezen. V Čilu se namreč kaže isto kot po vsej južni Ameriki: za socializem vseh barv se navdušuje meščanska mladina, sini in hčere bogatih ali premožnih staršev, taki, ki niso nikdar okusili stiske, zgolj iz ideoloških in političnih razlogov, medtem ko je masa najrevnejših in socialno najbolj zapostavljenih, od Indijancev do delavcev in kmetov, do socialističnih teorij popolnoma brezbrizna ali jim celo nasprotuje. Zaradi tega se je ponesrečila gverila, ki jo je hotel sprožiti Che Guevara. Ravno revno podeželsko prebivalstvo, na katero se je zanašal, ga je pustilo na cedilu. Pa tudi pri mestni mladini gre v splošnem bolj za psihološki pijav protesta proti Združenim državam zaradi dolgoletnega izkoriščanja južnoameriških naravnih bogastev po ameriških kapitalističnih družbah kakor pa za resnično poznanje marksističnih teorij. Za tem dozdevnim socializmom se krije nacionalizem s protiameriško in protimperialistično ostjo, ki si je izbral Allendeja le za svoj simbol, a stremi za drugimi colji. Vprašanje pa je, če tudi pri Allendeju samem ne prevladujeta — kot v tipičnem južnoameriškem intelektualcu — nasprotovanje in ljubosumnost do Združenih

držav pomešana s tihim in nepriznanim občudovanjem nad ameriško tehnično učinkovitostjo, nad vso socialistično ideologijo.

Težko, da bo Allende vzdržal v tej situaciji, posebno če bo prišlo do državljanske vojne, ki mu jo napoveduje desno usmerjeno gibanje »Domovina in svoboda«. Moral bo zelo poostri metode in se poslužiti totalitarnih sredstev, ali pa popustiti, če ne naravnost se umakniti. Za zdaj se zdi, da se je znašel v slepi ulici. Težko bo preprečil državljansko vojno zgolj s prepričanjem in s pozivi na javnost, naj se strezni, če se mu to doslej ni posrečilo. Veliko pa je odvisno tudi od značaja naroda, od lokalnih razmer, ki jih v Evropi ne poznamo, in od slučaja.

—o—

Kratke novice

Tehniki petrolejske industrije predvidevajo, da bo okrog leta 1980 zavlada kriza v preskrbi z bencinom. Začelo ga bo zmanjkovati. Ob koncu stoletja pa bodo verjeni že vsa ležišča bencina izčrpana. Znanost mora nujno najti nove vire energije za praktično rabo.

—o—

Ugrabitelji so izpustili zdravnika dr. Itala Rossinija in njegovo hčer Rossello iz San Marina, ki so ju držali 17 dni ujeta v neki gozdnati grapi v Abruzzih. Toda z raznih strani Italije poročajo o novih ugrabitvah. To je postal zdaj nov način za hitro obogatitev.

ZAUPNICA NOVI VLADI

Rumorjeva levosredinska vlada je prejela zaupnico v senatu. Od 310 senatorjev jih je za zaupnico glasovalo 190, medtem ko jih je bilo 120 proti. Za zaupnico so glasovali vsi senatorji levosredinskih strank, južnotirolska senatorja in senator iz Doline Aoste. Sedaj poteka razprava o zaupnici v poslanski zbornici, glasovanje pa bo verjetno v petek zvečer ali v soboto dopoldne.

Prejeli smo

Resolucija Kluba slovenskih študentov na Dunaju

»Klub slovenskih študentov« na Dunaju je objavil glede takojimenovanih »kontaktnih pogovorov«, na katere je zvezni kancler Kreisky povabil strešni organizaciji koroških Slovencev, naslednjo resolucijo, ki jo objavljamo kot dokument k sodobnemu slovenskemu narodnemu dogajanju.

Zvezni kancler Kreisky je za 28. junij povabil organizaciji ZSO in NSKS na »kontaktno razgovore«. Ker imata ZSO in NSKS do tega vabila nekritičen odnos — kakor je razvidno iz informacije v Vestniku z dne 8. junija in Tednika z dne 7. junija — je Klub slovenskih študentov na Dunaju sprejel na sestanku 15. junija sledečo resolucijo in jo poslal slovenskemu časopisu v Avstriji, SR Sloveniji in Italiji:

Napovedani »kontaktni razgovori« po vsebini nikakor ne ustrezajo »stalni komisiji«, ki sta jo predlagali slovenski organizaciji lani aprila in ki naj bi ob udeležbi vladnih organov in zastopnikov slovenskih organizacij uresničila neizpolnjene pravice koroških Slovencev. Kontaktni razgovori so slej ko prej neobvezno srečanje brez pristojnosti in brez akcijskega področja.

Od zadnjega neobveznega pogovora zastopnikov ZSO in NSKS z avstrijsko vlado je preteklo 14 mesecev. V tem času ni bilo samo nobenih priprav s strani avstrijske vlade, da bi ustanovila tako stalno komisijo skupaj z zastopniki slovenskih organizacij, ampak se je zgodilo prav nasprotno: zvezni kancler Kreisky je ustanovil na pobudo nemških nacionalistov tako imenovano »Studienkommission«, ki je v vsakem oziru pokazala, da ne služi uresničevanju narodnih

pravic, temveč pripravlja uničevanje le-teh. Zastopniki Slovencev so upravičeno odklonili sodelovanje v takšni komisiji.

SP-vlada je s tem korakom pokazala, da nikakor ni pripravljena za demokratično rešitev nacionalnega vprašanja, ampak da vodi v bistvu isto politiko kot odkrito šovinistične sile. To, kar po drugi vojni odkrito šovinističnima strankama ÖVP in FPÖ ni uspelo, bo po vsej verjetnosti izvedla SP-vlada: namreč diskriminirajoče ugotavljanje manjšine!

Pred kratkim se je šele porodila v komisiji misel, da bo treba izvesti »kvalificirano ljudsko štetje«, kar je lepši izraz za ugotavljanje manjšine in kar ne pomeni nič drugega kot to, da se bo ugodilo stari želji reakcionarnih in šovinističnih sil v Avstriji.

SP-vlada s tem novim pojmom ne more zakriti svojega nedemokratskega značaja, kajti rezultati naj bi bili isti, kot bi jih dosegli vsi dosednji koncepti ugotavljanja manjšine: po dolgoletnem hujskanju in po lanskoletnih šovinističnih gonjah proti pravicam koroških Slovencev hočejo prešteti, koliko jih je sploh še zdržalo šovinistični pritisk in se jih priznava še k slovenski narodnosti. Rezultat naj bi bil kar se da malo število Slovencev in kar se da ozek obseg dvojezičnega področja, da bi se Slovenci v bodoče na še manjšem področju mogli posluževati svojih pravic.

V tej situaciji, ko pripravlja vlada v sodelovanju s protislovenskimi silami odločilen napad na pravice koroških Slovencev, ko hoče spraviti v dvom celo njihovo eksistenco, pome-

ni vabilo kanclerja Kreiskega na »kontaktno razgovore« čisto navadno zasmehovanje Slovencev. Kreisky očitno računa s pokornostjo organizacij ZSO in NSKS. Ugoditi njegovemu vabilu bi pomenilo omogočiti mu, da pred vso javnostjo zakrije bistvo svoje politike, ki obstaja v tem, da pristaja na šovinistične koncepte in s tem dejansko ruši nacionalne pravice. »Kontaktni razgovori« tudi ne morejo pomeniti »prvega koraka« k ustanovitvi »stalne komisije«, kot jo želita slovenski organizaciji, kajti komisija, ki resnično hoče odločiti o usodi koroških Slovencev, že obstaja in se imenuje »Studienkommission«. Zato se Klub slovenskih študentov že vnaprej obrača proti morebitnim poskusom slovenskih organizacij, da bi po kontaktnih razgovorih zopet poročali o »prvih korakih« in o »načelni pripravljenosti vlade«, da zadosti predpisom 7. člena državne pogodbe.

Klub slovenskih študentov ni načelno proti pogovoru z vlado. Vendar je vsa dosedanja praksa avstrijskih vlad dokazala, da niso bile za dosledno izpolnitev sedmega člena državne pogodbe. Nasprotno, prav v zadnjem času je postalo posebno očitno, da vlada v sodelovanju s protislovenskimi silami ruši temelje obstoja slovenskega ljudstva na Koroškem. Zato bodo napovedani kontaktni razgovori služili samo slepljenju slovenskega ljudstva in vse demokratične javnosti, ki naj še naprej veruje v demokratičnost vlade, ki v resnici ruši demokratične pravice.

Klub slovenskih študentov poziva odbornike organizacij ZSO in NSKS, da se izrečejo proti udeležbi pri »kontaktnih razgovorih«. Še prav posebno zato, ker bi predpogoj za pravična pogajanja koroških Slovencev z vlado morala biti razpustitev t.i. »Minderheitenkommission« (komisija za manjšino) in zanesljiva odpoved vsakršnemu ugotavljanju manjšine.

O načrtu gradnje hitrih cest

V petek, 20. t.m., bi moral tržaški občinski svet razpravljati in odobriti načrt o tako imenovanih velikih cestnih infrastrukturah, to je o gradnji hitrih cest ali vpadnic, ki naj bi povezale mesto z avtocesto Trst - Benetke, oziroma z avtocesto, ki se bo nadaljevala na jugoslovanskem ozemlju. Načrt vseh teh cestnih gradenj je dvignil oblake prahu predvsem med prebivalstvom najbolj prizadetih področij, kot so Barkovlje, Katinara, Sv. Jakob, kar je seveda popolnoma razumljivo, kajti vsaka cesta, pa naj bo še tako postranska, spreminja ali odpravlja obstoječe družbeno in gospodarsko ravnovesje, kar ne ostaja brez posledic pri najbolj prizadetem prebivalstvu. O tem širokopoteznem načrtu so razpravljale prizadete rajonske konzulte, ki so načrt kritizirale in ga delno tudi ovrgele. V Barkovljah pa se je ustanovil poseben enotni odbor, ki pripravlja za petek, ko bo o tem vprašanju tekla razprava v mestnem svetu, protestno manifestacijo, med katero bodo prebivalci šli v svprevodu do županstva.

Mislamo, da je potreba po moderni cestni povezavi med Trstom in njegovim zaledjem izven razprave. Potrebno je zlasti čimprej bolje povezati tržaško industrijsko področje ter sedmi pomol z avtocesto, kajti to je prvi pogoj za nadaljnji gospodarski razvoj Trsta. Drugo vprašanje je seveda, ali je načrt, ki so ga izdelali tehniki po naročilu občinske uprave, res najboljši, in sicer takšen, da ljudje ne bodo po nepotrebnem oškodovani. Kdor tehnike in načrtovalce količkaj pozna, bo priznal, da niso preveč tenkočutni za probleme in težkoče, ki jih bodo njihova dela povzročila posameznikom ali skupnostim. Zato je v teh primerih potreben poseg politikov, ki morajo upoštevati najrazličnejše aspekte novih, še tako krvavo potrebnih gradenj. Vtis imamo, da so bili politiki pri sestavi zgoraj omenjenega načrta nekoliko preveč odsotni, saj bi se drugače ne dogajalo, da se izvedbi tega načrta sedaj protivijo ljudje najrazličnejših prepričanj.

Vprašanje zase pa je predvidena gradnja barkovljanske vpadnice, ki naj bi tekla od tržaške železniške postaje do Kontovela na stebrih, zaradi česar mnogi sodijo, da bi nepopravljivo pokvarila krajinski videz Barkovelj, ki je gotovo edinstveno in najlepše tržaško predmestje. Zato bi morali občinski upravitelji dobro premisliti, preden bi se odločili za takšno ali drugačnejšo rešitev.

Iz poteka dosedanjih razprav na ravni rajonskih konzult bi izhajalo, da bi bilo najbolje, če bi tržaški občinski svet v petek odločil odobritev načrta o gradnji velikih cestnih infrastruktur in celotno problematiko bolje in temeljiteje proučil.

Edinstvena slovesnost

V lepi štivanski cerkvi je bila v nedeljo, 15. t. m., popoldne edinstvena slovesnost, kakršne v tej cerkvi še ni bilo. Nečak devinskega župnika in dekana msgr. Ivana Krečiča, gospod Boris Krečič je ponovil svojo novo mašo, ki jo je bil prvič daroval v nedeljo, 1. julija, v Postojni, odkoder je doma. Župnijska skupnost iz Štivana in Medjevasi se je ob tej priložnosti prav lepo izkazala, saj je novomašniku na čast postavila dva krasna slavoloka in tudi lepo uredila notranjost cerkve in obširen prostor pred cerkvijo. Med slovesno daritvijo je ubrano pel moški pevski zbor »Fantje izpod Grmade«, ki se je za to priložnost naučil nove slovenske maše. Zbor je s spretno roko dirigiral Ivo Kralj.

Med mašo je govoril msgr. Močnik iz Gorice, ki je obravnaval vprašanje pomena duhovništva ter zlasti ugotovil veliko pomanjkanje mladih duhovnikov v zamejstvu. Po maši so se pevci in novomašnikov prijatelji zbrali pri zakuski v štivanski Kocmanovi restavraciji, kjer so ob vselem pomenku zopet zadonele slovenske pesmi iz grl pridnih pevcev zbora »Fantje izpod Grmade«.

Porast prometa na mejnih prehodih

V juniju so zabeležili precejšen porastek prometa čez italijansko-jugoslovanske mejne prehode v tržaški pokrajini. Mejna policija je sporočila, da je v obe smeri potovalo 5.631.012 ljudi. Bilo je 243.901 prehodov več v primerjavi z letošnjim majem.

V šestmesečju je bilo potnikov skupno 24 milijonov 318.400, medtem ko jih je bilo v tem obdobju lani 711.968 manj, 23.607.432. Vsekakor je bil letošnji junij rekorden glede na promet čez mejo. Potnikov s potnimi listi je bilo 3.096.521 (1.707.118 italijanskih državljanov in 1.389.403 tujih). Prepustnico je uporabilo 2.554.491 ljudi (1.899.040 z italijanskega in 655.451 z jugoslovanskega področja).

Med tujimi turisti so na prvem mestu Jugoslovani z 808.090 prehodi. Sledijo Nemci (231.843), Avstrijci (96.380), Francozi (46.676), Angleži (39.724), Svicarji (26.779), Američani (22.144) in Grki (8.216). Največ ljudi je prestopilo mejo pri Škofijah in sicer 815.849. Na drugem mestu so Fernetiči, kjer je bilo 490.239 prehodov, sledijo Oreh (253.509), Peseč (223.438), Lazaret (203.199),

Lipica (179.340), Repentabor (123.690) in železniška postaja na Opčinah.

VELIKA LJUDSKA PRIREDITEV V DEVINSKEM GRADU

Za delovanje kulturnega krožka Devin - Štiava pomeni prav gotovo izredno priznanje dejstvo, da mu je devinski princ Rajmund Delia Torre e Tasso dovolil prirediti na grajskem dvorišču veliko ljudsko prireditev Odborniki in mladinci krožka so vest sprejeli z velikim navdušenjem, saj se v zgodovini Devina prvič dogaja, da bo grajsko dvorišče na razpolago za velik ljudski praznik.

Prireditve bo v nedeljo, 5. avgusta. Grad bo odprt od 13 ure do konca praznika pozno v noč. V popoldanskih urah bo zelo pester kulturni spored. Nastopili bodo: znana folklorna skupina iz Slovenije, trije pevski zbori, godba na pihala in folklorno-glasbeni ansambel. Po tomboli bo moderen glasbeni ansambel igral glasbo za ples. Predviden je tudi zaključek šolarskega turnirja

N A R O B U

Igor Tuta

Človek pred strukturo

V teh počitniških dneh imamo publicisti in časnikarji lepo priložnost, da se razpišemo o vseh tistih temah, ki so nam med letom ostale v peresu, tako da se lahko malo dalj ustavimo pri tistih splošno zanimivih temah, ki bolj ali manj vznemirjajo vsakega izmed nas in na katere vsakdo izmed nas išče svoje zadovoljive odgovore. Moj namen je, da se v prihodnjih tednih pomenimo prav o teh socioloških, antropoloških, psiholoških ali teoloških vprašanjih, ki so del našega vsakdanjega življenja, mimo katerih praktično ne moremo, razen če nismo gluhi in topi za globlje človeško doživljanje. Seveda pa so ti problemi največkrat močno vznemirljivi in odgovor nanje je pogosto dokaj tvegan, kar pa nam še zdaleč ne sme biti izgovor, da tovrstno življenjsko problematiko puščamo ob strani, tali da se zadovoljimo z izdelanimi formulami raznih posameznikov in ustanov. Ne, to apriorno sprejemanje predlogov za socialno, politično ali intimno versko življenje, brez lastnega kritičnega pristopa, je vedno izpadlo kot nasilje nad človekovo svobodo in njegovim dostojanstvom. Če smo in tudi hočemo biti zavestno odgovorni ljudje, moramo v vsakem trenutku svojega življenja vedeti, čemu živimo, kaj živimo, kako živimo in kam pelje naša bivanjska pot.

O teh stvarih sem v tej rubriki »Na robu«, ki je nastala po želji glavnega urednika, da bi tudi v našem listu občasno objavljali svoje poglede na vrsto vsakdanjih človekovih notranjih in zunanjih težav, ne zato, da bi svojim bralcem posredovali nove in drugačne formule za življenje, ampak da bi iz lastne izkušnje in iz svojega svetovnonazorskega in naprednega krščanskega zornega kota ponudili svojim bralcem vrsto predlogov in misli, ki naj vznemirjajo in silijo nas vse k bolj zavestnemu, bolj osebnemu in bolj odgovornemu doživljanju lastne vsakdanjosti, ki se tiče tako našega intimnega doživljanja, kot tudi življenja naše manjšine in našega naroda, pa tudi splošno človeške probleme. In to na način, ki brez predsodkov in brez moralističnih predznakov, ob spoštovanju človekove osebnosti in njegovega dostojanstva edini lahko dandanašnjega bravca vznemiri, prizadene in prepriča. Taki poti se v naši rubriki tudi za naprej ne bomo odpovedali, čeprav vemo, da lahko povzroči v določenih krogih precej nezadovoljstva. Toda vedno smo se in vedno se bomo borili, da bo človek več pomenil kakor strukture, da bo človek stal pred strukturami in da bo nanje vplival, zato da se mu prilagodijo in ne obratno.

Tako bom v prihodnjih številkah našega lista imel tudi priložnost, da bom skušal patru Remcu, ki me je v zadnji številki Katoliškega glasa precej ostro in živčno zavrnil in seveda tudi vsem tistim, ki soodločajo o vsebini in obliki tega lista, pojasniti zakaj so me njegove kritike ne tičejo (saj se zavzema za povsem drugačno krščanstvo), zakaj me ne prizadenejo in zakaj mislim, da je odveč kakršenkoli razgovor med nama, tudi samo na teološki ravni, kjer bi mu lahko izbil točko za točko njegovega napada. Toda slej ko prej sem prepričan, da je dandanes možno (Dalje na 8. strani)

Trije pomembni jubileji

Klub starih goriških študentov nas zopet vabi na spominsko slovesnost in na odkritje spominske plošče trem Podgornikom, zaslužnim kulturnim in družbenim delavcem na Goriškem in Tržaškem, rojakom iz Čepovana. Zato se bo tudi vsa slovesnost vršila v nedeljo, 22. julija, ob 9. uri v Čepovanu pri njih rojstni hiši sredi vasi.

FRANC PODGORNIK (1864 - 1904) je bil publicist in profesor. V Trstu je izdal revijo »Slovanski svet«, na Dunaju »Slawisches Eco« (Slovenski odmev). Bil je navdušen panslavist in rusofil. Predaval je tudi na ruskih univerzah. V ruščino je prevedel več slovenskih del med njimi Martina Krpana. Prizadeval si je za enotnost med slovanskimi narodi in jeziki, v skladu s panslavistično utopično idejo. Imel je velike, včasih nerealistične in neizvedljive ideje in načrte. Toda ta primorski idealist je bil pri vsem tem osebnost in odločen v boju za pravice in enotnost slovanskih narodov, o kateri je sanjal.

DR. KAREL PODGORNIK (1873 - 1962) je bil pravnik in politični delavec v Gorici. Tu se je ves posvetil političnemu dvigu ter kulturni in gospodarski rasti goriških Slovencev. Bil je član narodno-napredne stranke, predsednik Narodne prosvete, tajnik pevskega in glasbenega društva, goriški deželni poslanec. Po razsulu Avstrije 1. 1918 je postal predsednik Narodnega sveta, ki je prevzel vso oblast na Goriškem. Leta 1921 je bil obenem z Villanom in Ščekom izvoljen za državnega poslanca v rimski parlament. Po razmejitvi leta 1947 se je umaknil v Solkan, odkoder je še živo spremljal z besedo in posegi v goriško slovensko življenje do svoje smrti.

INŽ. ANTON PODGORNIK (1881 - 1964) je bil kmetijski strokovnjak, učitelj na deželi, kmetijski šoli v Gorici, potem pri deželni agrarni uradu v Gorici. Po prvi svetovni vojni je bil interniran. Od leta 1924 do

ZA NAŠ VSAKDANJI KRUH

Vsebinska vsakdanjih gospodinjskih razgovorov je zdaj stalno vihanje cen osnovnih življenjskih potrebščin, celo kruha.

V začetku prejšnjega tedna se je cena kruha v naši pokrajini povišala za 50 do 100 lir pri kilogramu. Različne cene so bile odvisne od peka do peka, pa tudi od oblik kruha in le deloma od kakovosti.

Kruh, ki je prej stal po 210 lir za kg, se je ponekod podražil na 300 lir. Kam bi tako samovoljno vihanje cen privedlo, si lahko mislimo. Zato je takoj nastopila prefektura in je odredila, da morajo pekarne prodajati navaden kruh po 210 lir za vrsto 0 in v kosih po 80 do 120 gramov. Prodajalne, ki bi te vrste kruha ne imele, morajo prodajati boljšo vrsto po isti ceni, to je po 210 lir za kg.

Kupci naj naznanijo pristojnim oblastem prodajalce, ki bi se teh navodil ne držali.

VELIKO SREČE

Goriškemu občinskemu odborniku dr. Damjanu Paulinu in njegovi ženi učiteljici Majdi Zavadlali iz Štandreža se je rodil prvorojenček Peter.

Vsi prijatelji in znanci želijo Petruku trdnega zdravja, staršem pa mnogo veselja z njim!

1927 je bil uslužben pri Zadružni zvezi v Trstu. Potem je bil ravnatelj kmetijske šole pri Novem mestu, nato pa do upokojitve leta 1945 načelnik kmetijskega oddelka pri banski upravi v Ljubljani. Svoje strokovne spise je objavljaval v vseh tedanjih strokovnih časopisih. Po deželi je imel vrsto kmetijskih predavanj in je ustanavljal kmetijske in gospodinjke tečaje.

Na proslavi bodo govorili: muzejski ravnatelj Branko Marušič iz Nove Gorice, ki bo predstavil lik Franceta Podgornika; dr. Joža Vilfan bo imel besedo v spomin poslanca Podgornika. Univ. profesor France Adamič pa bo proslavil kmetijskega strokovnjaka Antona Podgornika.

Isti dan je v Čepovanu združen tudi s kmečkim praznikom, z razstavo živine in z gasilskim nastopom. Pokazal bo nekdanje gospodarsko in kulturno življenje naših bližnjih gor.

—o—

Doberdob

JAVNA DELA

Doberdobska občinska uprava živahno razpravlja in uresničuje načrte za nova javna dela.

V septembru bo že odprto nogometno igrišče. Iz Rima je že prišla ustrezna odobritev. Občinski svetovalci so tudi pristali na višje stroške za odbojgarsko in košarkarsko igrišče v Jamljah.

Poleg športnega udejstvovanja so bile na zadnji seji v ospredju tudi šolske zgradbe. Odobreni so stroški za popravilo šolskega poslopja v Dolu. Tu bo nastavljena še ena učna moč. Dozidalo se bo še poslopje otroškega vrtca v Doberdobu, kar bo stalo več kot 11 milijonov lir.

V pošteb bodo prišla tudi dela za ureditev vaških cest, za kar je dežela dala 9 milijonov, en milijon pa bo morala dati občinska blagajna. Napraviti bo treba kje v vasi tudi obširnejši parkirni prostor; pomanjkanje takega prostora se je občutilo zlasti pri zadnjih prireditvah.

Uredilo se bo tudi farno pokopališče in telefonska povezava z zunanostjo. Najbrž pa bo potrebna več kot ena telefonska govorilnica.

Dva uradna biltena v slovenščini

Deželna uprava Furlanije - Julijske krajine izdaja preko svojega urada tudi v slovenščini ciklostiliran vestnik »Dežela Furlanija - Julijska Benečija - Kronike«, ki prinaša slovenske prevode deželnih zakonov, odlokov, pravilnikov in aktov. Vestniš izhaja že deseto leto in je dosegel letos že nad 26 števil. Letos je dobil tudi čedno naslovno stran. Slovenski prevodi zakonov in aktov so zelo dobri in prevajalec (ali prevajavci) si zaslužijo pohvalo tudi zaradi svojega prizadevanja za pravilno strokovno izrazoslovje. Odgovorni urednik vestnika je Dario Rinaldi.

Vestnik je brezplačno na razpolago vsem, ki ga naročijo. Naročen bi moral biti nanj vsakdo, ki se zanima za delovanje deželne uprave in še posebno tisti, ki se želijo poslužiti raznih pravic, katere jim dajejo deželni zakoni, npr. za podpore pri njihovi gospodarski dejavnosti, za razne zi-

dave, izboljšanje in modernizacijo obrtnih in malih industrijskih podjetij, kmetij, za posojila za gradnjo stanovanjskih hiš, za podpore za kmete, dijakke itd. Očitno je, da je marsikdo prikrajšan za te gospodarske olajšave, koristi in podpore ravno zato, ker ne pozna deželnih zakonov in odlokov, katere pa najde sproti objavljene v slovenščini v tem vestniku. Naroča se na naslov: Vestnik tiskovnega urada dežele F. - J.B. - 34133 Trst - ulica Carducci 6.

Tiskovna agencija Italia pa že 23. leto izdaja svoj vestnik v slovenščini »Novice«. Letos je izšlo že 28 števil. Ta vestnik prinaša največ poročila in statistike, ki se nanašajo na običajni promet, maloobsejno trgovino, na uradne italijansko-jugoslovanske sestance in njihove sklepe, na videmski sporazum itd. Vestnik nudi najboljši pogled nad vsem tem in predstavlja kot tak tudi zanimivo znanstveno gradivo.

VSE SE VOZI

Kot drugod, tako narašča avtomobilski promet tudi v goriški pokrajini. Število avtomobilov vseh vrst se stalno viša. Prejšnji teden so izdali izvidno avtomobilsko tablico s številko 78.000 GO. To se pravi, da pride na vsake tri prebivalce goriške pokrajine po eno vozilo.

To je najvišji kvocient v državi. Vzrok je tudi nižja cena bencina zaradi proste cene in pa bližina Jugoslavije kjer je bencin cenejši kot v Italiji.

VPISOVANJE V ŠOLE PRED ZAKLJUČKOM

V torek, 24. julija, se bo zaključilo vpisovanje v goriške slovenske srednje šole, to je v nižjo srednjo šolo, v učiteljske, na gimnazije in na trgovsko šolo.

Ne zamudite roka!

NOVA KNJIGA O TOMAŽU MOORU

Tomaž Moor je za današnji čas aktualen svetnik, ker bi lahko bil patron vseh tistih, ki se upirajo tiranijam in se bore za pravično stvar in za svobodo vesti. Kot znano, ga je dal njegov vladar, angleški kralj, zaradi njegove zvestobe veri in prepričanju obglaviti.

Pred kratkim je bila predstavljena v Palladiovi sobani ustanove »Giorgio Cini« v Benetkah nove knjige o Tomažu Mooru, pod naslovom »San Tommaso Mooro«, ki jo je napisal Giuseppe Petrilli, predsednik skupine IRI, izšla pa je pri založbi Martello. Petrilli prikazuje tako krščansko kot politično zavzetost Tomaža Moora za prenovitev tedanje družbe. Njegovo krščanstvo, ki ni družbeno pasivno, ampak aktivno, neprestano snujó element duhovnega in socialnega preroda.

—o—

V OCENO SMO PREJELI

»Skavtska pesem«. Trst - Gorica 1973. Izdali in založili za notranjo uporabo slovenski tržaški in goriški skavti in skavtinja. Razmnoženo pri Fabijaniju, Ljubljana. 145 str. plus kazalo.

»Gospod, kje stanuješ? Pridi, poglej!«. Redovniške družbe v Sloveniji. Knjižice št. 49-50. Ljubljana - Rakovnik. 98 str.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prejeli smo

OBRI, AVARI, SLOVENC

Nekdo, ki se je podpisal samo z besedo »Citatelj«, nam je poslal dolg dopis pod zgornjim naslovom, ki ga žal ne moremo objaviti v celoti. Iz njega povzemamo najznačilnejše odstavke:

Z njimi se ukvarjam že dalje časa. Prečital sem karkoli sem našel o Avarih, odnosno Obrih, kar je isto.

Zaključek je bil ta, da nikjer nisem zasledil podatka, da so bili Avari res mongolsko plemo ali kaj podobnega (Ugrofini i.t.d.), kar zgodovinarji tako radi poudarjajo.

Dokler se te teorije »mongolstva« držijo drugi avtorji, umevno, iz političnih razlogov, naj bo. Nikakor pa ni razumljivo, da se je oklepajo z največjim prepričanjem naši zgodovinarji in da se še nikdar niso vprašali, ako je to »mongolstvo« sploh bilo mogoče.

Avari so bili mnogoštevilen narod, ki je živel v celotni srednji in deloma severni Evropi do Turingije ter na vzhodu do Črnega morja.

Proti Avarom je vodil svoje vojne Karel Veliki. Ni šlo za majhne pasko, pač pa za velike, prave križarske pohode, iz let 791, 795 in 814. Po prvem pohodu je Karel v Obdonavju (kjer je bila Vindobona) celo ustvaril pokrajino z imenom »Marca Avara«, zbrisana v dobi cesarja Otona I.

Nekateri pisci omenjajo podatke Langobarda Pavla Diakona, v njegovi »Zgodovini Langobardov«. Urav Pavel Diakon pa ne govori o Obrih, marveč samo o Avarih.

Iz knjige Pavla Diakona je razvidno tudi najboljšo sožitje med Avari in Sklavi.

Po teoriji zgodovinarjev naj bi bili »Sclavi« (Slovani) živeli skupaj z Mongoli. Kako pa naj bi se razumeli med seboj??!

Vsak zgodovinar in še posebej naši pa bi se tudi morali vprašati, kako to, da v Evropi ni ostalo najmanjšega sledu niti o jeziku in niti ne o mongolski rasi. Da o toponomastiki sploh ne govorimo!

Skratka, da članek ne bo predolg, raje kar izrečem svoje mnenje, ali bolje prepričanje. Avari odnosno Obri, so bili slovenski rod, v kolikor se je šlo za srednjo in severno Evropo; ukrajinskega rodu pa del njih, ki je živel pod Karpati in preko Donave.

Avari pa so le potomci Hunov in Atila. To-rej!!!

Ker sem že tako odprto povedal, da se ne strinjam z marsikatero trditvijo zgodovinarjev, naj podčrtam, da me ne zadovolji niti trditev naših zgodovinarjev, da so naši predniki ime »Sloven« prinesli s seboj iz Azije.

Naši predniki so nekoč nosili ime »Venedi«.

Citatelj

Vaše zanimanje za Avare je gotovo upravičeno, glede na vlogo, ki so jo igrali v zgodovini Srednje Evrope in tudi našega naroda v začetku srednjega veka. Brez pridržka vam lahko pritrdimo, da so trditve mnogih naših in drugih zgodovinarjev, češ da so bili Avari mongolskega pokolenja, napačne. Za to ni nobenega dokaza. Ni pa najbrž upravičeno dvomiti, da so bili ugro-altajskega pokolenja, kot npr. Madžari ali Turki, kar pa je bila posebna rasa skupina, bližja Evropejcem (Indogermanom) kakor pa Mongolom, o čemer se lahko še danes vsak prepri-

ča pri srečanju z Madžari ali Turki, čeprav so se ti v svoji prvotni domovini v vzhodni Evropi ali v zahodnem delu srednje Azije verjetno nekoliko mešali z mongolsko raso. Toda o kakem »mongolstvu« pri njih ni govora.

Zanimivo je tudi vaše mnenje, da Avari najbrž niso več govorili kakega lastnega jezika, ampak »slovensko«. Že drugi raziskovalci so posumili, da so se verjetno Obri jezikovno poslovanili, še preden so prišli v kraje, kjer so pozneje ustanovili svojo državo. S tem bi si lahko razložili dejstvo, da niso pustili za seboj nikakih jezikovnih sledov, in tudi njihovo zavezništvo s Slovenci in drugimi slovansko govorečimi ljudstvi. Enako je bilo z Bolgari, ki so verjetno tudi že govorili »slovensko«, preden so se preselili v svojo današnjo domovino, in ne šele potem, ko so dozdnevno sprejeli ta jezik od podložnih Slovanov, kot nas skušajo prepričati zgodovinarji, seveda spet brez dokazov. Domnevamo namreč lahko, da je takrat vsa vzhodna Evropa predstavljala enotno jezikovno področje (z razlikami, ki bi jih lahko danes imenovali narečja ali jezike iste jezikovne skupine), in da so spadali k temu jezikovnemu območju vsi narodi, ki so tam dalje časa živeli, ne glede na svoj izvor in raso. To še danes dokazu-

je dejstvo, da predstavljajo slovanski narodi samo jezikovno družino, po rasnih značilnostih pa se zelo razlikujejo, kar dokazuje njihov različni izvor, od severnoevropskega do iranskega in ugro-finskega (ali turškega), ki ga odkrivamo pri slovanskih narodih južne Balkana, delno tudi z imenom (Bolgari).

Kar pa zadeva ime Obri in Avari, je Obri samo fonetična prilagoditev imena Avari (A je postal O, medtem ko je a za b-jem izpadel).

V langobardski zgodovini Pavla Diakona nismo našli potrdila za Vaše mnenje o »najboljšem sožitju« med Avari in Sklavi (Slovenci). Piše le o nekaterih vojnah, v katerih so bili zavezniki, kot so se včasih skupno bojevali tudi Slovenci in Bizantinci (npr. v vojni proti Gotom v Italiji) ali Bizantinci in Obri. Tisto o »tesnem sožitju« ali celo o slovenskem podložništvu Obrom je izmišljotina nemških in drugih zgodovinarjev, da bi Slovincem prilepili azijsko poreklo in da bi tako lahko upravičevali izrivanje Slovencev z njihove zemlje, kot pritepenec z vzhoda. Žal so temu nasledili mnogi naši zgodovinarji. Vsekakor predniki Slovencev niso nikoli živeli v Aziji (če se nočemo sklicevati na Adama in Evo) in tako tudi niso prinesli imena Slovenci od tam. Točna je tudi Vaša domneva, da so se Slovenci prvotno imenovali Vendi in da je ime Slovinci sestavljenka iz Slo... in Vendov. Vendar so Vaša ugibanja o tem, kako je do tega prišlo, in odkod ime »Sclavi« znanstveno tako neosnovana, da smo ta del Vašega dopisa rajši izpustili.

Blejski otok končno urejen

Blejski otok, slikovita in značilna točka na Blejskem jezeru, je v zadnjem času končno dobil urejeno podobo. Kot znano, je načrte za obnovo vseh stavb na tem otoku napravil arhitekt Tone Bitenc, za kar je letos prejel tudi Plečnikovo nagrado za arhitekturo. Dela so trajala precej let, saj so morali še pred samo obnovo cerkve in stavb ob njej opraviti dolgotrajne arheološke, zgodovinske in umetnostno-zgodovinske raziskave.

Cerkve je danes baročna, vendar so s pomočjo arheoloških izkopavanj ugotovili, da je na otoku obstajalo svetišče skupaj z grobovi že v dobi pred naselitvijo Slovencev. Otok je bil stalno naseljen od prazgodovine naprej, zelo zgodaj, kmalu po prihodu v novo domovino, so se na njem naselili predniki Slovencev. Ta kraj je torej pomemben tudi za najstarejšo zgodovino Slovencev. Izkopavanja po drugi svetovni vojni so poleg starejših predсловanskih odkrila precej grobov iz časa zgodnje naseljenosti Slovencev, ki so jih s pomočjo najdb, zlasti okrasnih predmetov uvrstili v kótlaški kulturni krog. Iz približno istega časa so se ohranili tudi sledovi manjše cerkve in od takrat naprej lahko zasledujemo nepretrgano gradbeno dejavnost na otoku. Prvotna cerkvica je bila večkrat prezidana, tako v času romantike, gotike, baroka in tudi pozneje, kar je nazadnje pripeljalo do današnje oblike. Nedavna obnova stavbe je spoštovala vse starejše gradbene stopnje in jih v okviru možnosti ohranila ter predstavila obiskovalcem. V tlaku cerkve so pustili več zasteklenih odprtín, skozi katere lahko vidimo izkopane starejše zidove, pod prezbiterijem pa se po stopnicah spustimo navzdol, kjer so izkopali nekakšno klet z ohranjenimi temelji prejšnjih stavb.

Blejska cerkev ima tudi dragoceno opremo. Na stenah prezbiterija lahko občudujemo fragmente srednjeveških fresk iz 15. stoletja, v prezbiteriju se dviga kvaliteten, iz lesa rezljan in pozlačen »zlati oltar« iz 17. stoletja, na stranskih oltarjih je več dobrih slik. Vse to priča o priljubljenosti te romarske in sedaj turistične točke med obiskovalci že v prejšnjih časih naše zgodovine. Še vedno se oglašja tudi znani »zvon želja«, ki prijetno odmeva ob okoliške hribe in stene.

V zastekleni lopi cerkve je urejen manjši lapidarij, v njej lahko preberemo v več jezikih napisano zgodovino otoka in cerkve. Razstavljene so tudi makete, ki nazorno prikazujejo razvoj stavbe v preteklosti. Z zvonika je zelo lep razgled na jezero in okolico. V bližnjem nekdanjem župnišču so uredili restavracijo, medtem ko se zdi, da ostale stavbe še niso dobile nobene nove funkcije.

Za ureditev otoka gre vse priznanje arh. Bitencu, pa tudi vsem tistim znanstvenikom in strokovnjakom, ki so opravili potrebne raziskave in se trudili, da je bila zgodovina otoka predstavljena ljudem na jasen in poljuden način. Primer, ki bi ga veljalo posnemati še marsikje v Sloveniji.

RAZSTAVA TONETA KRALJA V GORIŠKEM MUZEJU

V Goriškem muzeju v gradu Kromberk v Novi Gorici bo do konca avgusta odprta razstava grafik Toneta Kralja. Razstava šteje 27 del, lesorezov in jedkanic, ki so nastala med leti 1921 in 1971. Grafike prikazujejo različna slogovna obdobja Kraljevega ustvarjanja.

Sodobno kmetijstvo

Večanje mlečnosti in sodobna kontrola krav - predpogoj za izboljšanje domače govedoreje

Mlečno tržišče je še vedno v krizi bodisi zaradi podražitve močnih krmil bodisi zaradi liberalizacije pri prodaji mleka. Toda prav zato ni pričakovati, da bo rejec svoje dohodek popravil z zvišanjem cene mleka. Sodoben rejec ve, da so njegovi dohodki v marsičem odvisni od zmogljivosti krav za mlečnost, slednja pa od okolja, ki ga kravi ustvari rejec. Medtem ko mlečnost v glavnem oblikujejo strokovnjaki, ki odbirajo plemenske bike za osemnjenje, pa okolje v čredah oblikujejo rejci vsak dan sami s krmljenjem, z napajanjem, molžo, drugim oskrbovanjem, s skrbjo za njihovo zdravje ter redno plodnostjo. Strokovne službe bi jim pri tem morale stati ob strani z nasveti, s kontrolo proizvodnosti, z analizami krmljenja in prireje, z izračunavanjem stroškov ter z načrtovanjem razvoja.

Rejcu je glavni namen, da s kravami doseže čimvečji dohodek. Prvi vir dohodka je mleko, drugi so teleta, tretji pa vrednost klavne živine, ki prihaja iz črede. Posamezna gospodarstva želijo povečati dohodek le z veliko mlečnostjo krav. Toda tudi v takih čredah je zelo pomembno, ali krave redno plodijo. Toda največ pripomore praviloma k povečanju dohodkov ustrezno okolje, ki ga nudimo kravam in pa krmljenje, in seveda, kot smo že omenili, pregled nad stroški proizvodnje. Zal pogosto primanjkuje osnovnih informacij o hranilni vrednosti krme in obrokov, o mlečnosti posameznih krav in o njihovih laktacijskih krivuljah, o zdravstvenih motnjah vimen in rodil ter o plodnostnih motnjah. Rejci bi se večinoma hitreje odločali za razne novosti in sodobne ukrepe, če bi poznali gospodarsko težo posameznih dejavnikov.

Vplivi krmljenja

Krave bi bilo treba krmiti glede na njihove potrebe za vzdrževanje in glede na proizvodnost. Dogaja pa se, da dobivajo krave preskromne obroke in se zato mlečnost prehitro zmanjšuje, tako da se tudi količina mleka v laktaciji zmanjša in da krave pre zgodaj presuše. Osnova za proizvodnjo mleka je laktacijska doba. Če hočemo doseči veliko količino mleka v laktaciji, je zelo pomembno, da zagotovimo veliko mlečnost na dan v začetku laktacije, gospodarsko čimbolj ugodno mlečno vztrajnost in nadaljnjo rasti pri mladih kravah, zlasti pri privesnicah; pri kravah, ki so v začetku laktacije občutneje izgubile na teži, pa mi morali čimprej popraviti njihovo težo.

Z dovolj bogatim krmljenjem krav pred otelitvijo in takoj po njej je treba doseči, da krave razvijejo svojo zmogljivost za proizvodnjo mleka. Krmljenje pred otelitvijo namreč močno vpliva na mlečnost v začetku laktacije. Krava si nabere telesne rezerve, ki jih rabi pri otelitvi. Po otelitvi količina mleka na dan narašča. Največjo količino mleka na dan dajejo krave praviloma v zadnjih dneh prvega in v začetku drugega meseca po otelitvi. Zato mora biti krmljenje po ote-

litvi bogato, da spodbuja naraščanje mlečnosti do prirojene sposobnosti krav. Krmljenje krav v srednji in zadnji tretjini laktacije je manjšega pomena za količino mleka v laktaciji. Zato je treba gospodarnost krmljenja računati drugače za prvo tretjino laktacije kot za drugo in tretjo. V začetku naj krava dobiva v krmi še presežek hranilnih snovi. V sredini laktacije pa raven krmljenja prilagodimo dnevni mlečnosti in po potrebi upoštevamo še povečevanje teže telesa.

Zelo pomembno je poznati tudi krivuljo mlečnosti ali mlečno vztrajnost, ki je fiziološka lastnost, na katero močno vpliva okolje in torej krmljenje, zdravstvene motnje, premeščanje krav v drugo okolje in druge spremembe, ki vplivajo na počutje krav. Če imamo na razpolago dobro osnovno krmo (kvalitetno seno ali travno silažo) in če to le dopolnjujemo z možnimi krmili, potem se krivulja mlečnosti ne spreminja prehitro in se torej mlečnost le počasi zmanjšuje. Pri pomanjkljivem krmljenju se pogosto zgodi, da je količina mleka povprečno na leto za 500 do 800 kg manjša, kot bi ga lahko bilo glede na začetno mlečnost.

Z dolgoročnim načrtom krmljenja si je je treba zagotoviti gospodarsko optimalno mlečnost krav in zadovoljiv dohodek. Pri načrtovanju krmljenja in mlečnosti so potrebni točni podatki o hranilni vrednosti osnovne

krme, o močnih krmilih ter o razmerah v čredah zlasti o mlečnosti, plodnosti in zdravstvenih motnjah.

Večja pozornost kontroli in zbiranju podatkov o kravah

Kontrola nad proizvodnjo in zbiranje podatkov sta zato zelo pomembni za pospeševanje govedoreje. Ni dovolj zato zbirati samo podatke o količini mleka na dan, o odstotku toščke ali tudi beljakovin v mleku, ampak dati rejcu tudi možnost, da primerja posamezne krave s »standardom«, z optimalno mlečnostjo ali gospodarnostjo krav. Ker so stroški za krmo visoki, bi prav zboljšanje kvalitete krme in načina krmljenja znatno lahko povečalo gospodarnost. Morali bi tudi pri nas preiti na načrtovanje krmljenja in to s pomočjo računalnika, ki bi ob upoštevanju vseh različnih dejavnikov, ki so pomembni za naše razmere, naredil vsak mesec listo obrokov za krave. Rejci ne bi tako dobivali samo podatkov o količini mleka, temveč tudi listo obrokov za krave vsak mesec posebej. Težišče dela nadzorne in rejske službe pri nas bi ravno zaradi visokih proizvodnih stroškov moralo čimprej preiti poleg pripravljanja omenjene liste krmnih obrokov na izračunavanje stroškov prireje mleka. Morali bi torej odkrivati slabe točke in pomanjkljivosti prireje v naših krajih. Rezultate izračunov za polletje ali za leto dni bi nato posebno specializiran strokovnjak obrazil rejcu in mu pomagal zboljšati gospodarnost. In če bi k temu dodali še pregled plodnosti (podatke naj bi zbirali kontrolerji med mlečnostjo ali rejci sami s pomočjo hlevske knjige), bi lahko temeljito izboljšali pridelovalne pogoje naše govedoreje. Zvišanje cene mleku ni vedno izhod iz težav.

Nova številka »Meddobja«

V Trst je prispela nedavno prva letošnja številka revije »Meddobje«, ki jo že trinajsto leto izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. Že večkrat smo imeli priložnost opozoriti in predstaviti to revijo — edino kvalitetno slovensko revijo, ki izhaja zunaj strnjene slovenskega narodnega prostora.

Nova številka prinaša na uvodnem mestu pesem urednika Franceta Papeža v kastiljsčini »Lo nuestro«, ki je zaradi pomanjkljivega znanja tega jezika sicer ne moremo v polni meri uživati in oceniti, vendar napravlja vtis, da avtor mojstrsko obvlada jezik in da zveni pesem lepo. Oblika je moderna, motiv južnoameriški.

Sledi drama Ivana Mraka »Spoved lačnim bratom«, ki je bila objavljena že drugje. V opombi uredništva je rečeno, da jo je avtor prvotno poslal »Meddobju« v objavo, a zaradi tehničnih ovir ni mogla biti objavljena takoj, zato jo je prehitela avtorjeva izdaja v samozaložbi. Bert Pribac je prispeval »ciklus pesmi iz današnjih dni« pod skupnim naslovom »Ris na oceanu«. Skoro vse so zelo zanimive in izvirne po motivih, kot povedo že njihovi naslavi »Obisk kraljice«, »Sonce«, »Ne sodi me, o Gospod«, »Sanje«, »V hiši mojega očeta«, »V trenutku, ko si čisto sam in te prevzema obup«, »Molitev za sodni dan«, »Ris na oceanu«, »Onesnaževalci neba«, »Trs, ki ga veter maje«. Čutiti je prizadevanje za lep pesniški jezik, vendar ga še včasih zanese: »popašenih« namesto popasenih,

»pokraj« namesto poleg, ob, pri, »dosegajo in se množijo« (dosegajo se? dosegajo kaj?).

France Papež je objavil tudi esej »Petsto let Kopernika«, Frank F. Bükvič pa pod naslovom »Ptiči pevci v kletki« obširno poroča o ruskem protisovjetskem pesništvu (morda bi bilo bolj točno reči oporečniškim ali celo le satiričnim, saj nekaterih pesnikov ni mogoče označiti za protisovjetske, imajo jih celo za režimske, npr. Jevtušenka). Ta pregled z mnogimi citati pesmi zavzema velik del revije. Zanimivi so dokumenti o dveh manj znanih slovenskih osebnostih, Ignaciju Lavriču in dr. Leopoldu Lenardu, ki jih objavlja dr. Srečko Baraga in Vekoslav Bučar. Lenardovo obširno pismo-dokument se bere kot grozotna groteska o osamljenosti »beograjskega« Slovenca v starosti Na koncu najdemo kratek zapisek o umetniški prilogi te številke, o reprodukcijah (žal, zgolj fotografskih) slik Bare Remec z razstave, ki jo je imela ob koncu lanskega leta v Buenos Airesu pod naslovom »Argentinski sever in jug«, in na zadnjem listu »Kroniko« prireditve Slovenske kulturne akcije v lanskem letu. Zdi se nam — in tudi to ni nova ugotovitev — da je postala revija preveč literarna, v njej manjka živih problemov, tako slovenskih kot južnoameriških, diskusij in celo polemik. Verjetno ima premalo sodelavcev. Kljub temu se revija drži na več kot dostojni ravni.

INDIJANCI IN SLOVENC

Slovenci smo kot narod, ki se je moral vedno v svoji zgodovini trdo boriti za svoj obstoj in ki je na lastni koži preizkusil tako rekoč vse oblike tujega zatiranja, okupacije, preganjanja in gospodarskega izkoriščanja, a je vzdržal in si priboril med majhnimi narodi še kar močen in s stališča mnogih drugih majhnih narodov kar zavirljiv položaj, dolžni, da se zanimamo za osvobodilni boj drugih majhnih narodov in da jih pri tem podpiramo, kolikor pač moremo, vsaj moralno.

Takih narodov je samo v Evropi precej. Med najbolj zatiranimi so Baski in Katalonci, ki nimajo niti najosnovnejših narodnih pravic, kot gredo celo manjšinam, npr. pravice do šolstva v svojem jeziku ali do uporabe svojega jezika v tisku in literaturi. Trenutno pa vzbujata največ pozornosti v svetu boj irske manjšine na Severnem Irskem za osnovne državljanske in narodne pravice ter osvobodilno gibanje Indijancev v Združenih državah.

»Zgodovino o tem, kako so preganjali In-

dijance z njihovih ozemelj in jih razlaščevali ter jih skoraj iztrebili, je strašno brati,« je zapisal te dni ugledni švicarski dnevnik »Neuer Zürcher Zeitung«, znan po svoji objektivnosti. Razpisane so bile nagrade za »skalpa« (naglavno kožo z lasiščem) Indijancev, bodisi otrok, žensk ali moških. General Sheridan je izrekel leta 1868 sramotne besede: »Edini dobri Indijanci, ki sem jih kdaj videl, so bili tisti, ki so bili mrtvi«, kar je potem prišlo v pregovor: »Samo mrtev Indijanec je dober Indijanec...«. Predvsem so hoteli Indijance kulturno napraviti za belce. Imeli so jih za divjake, vendar pa so jih priznavali za ljudi, drugače kot črnce. Združene države so sklenile z Indijanci na stotine pogodb — indijanska plemena imenujejo še danes »Nations« (nacije) — a so skoraj vse prelomile...

Indijance so potisnili na ozemlja, ki so se zdela belcem najmanj vredna, a tudi tam so jim naprej jemali zemljo, če se je pokazalo, da ima vrednost. Zadnji tak rop zemlje je bil napravljen pod predsednikom Kennedyjem, ko so vzeli plemenu Senekas zemljo za gradnjo jezaneke elektrarne; plačali so jim odškodnino, a Indijanci so le ostali brez zemlje. To se je zgodilo prav pri kraju Wounded Knee (Ranjeno koleno). Te zadnje krivice očitno Indijanci niso mogli več prebaviti in tako je prišlo nedavno do indijanskega upora prav tam.

Poznavavci indijanskih zadev menijo — in to hočejo tudi Indijanci sami — da bi bilo najbolje, da se proglasijo indijanski rezervati (zemlja, ki je priznana kot last indijanskih plemen in kjer uživajo ti avtonomijo) za neodvisno državo v konfederativni obliki. Ta zvezna država naj bi sama urejala svoje notranje in zunanje zadeve ter sklepala pogodbe z Združenimi državami. Seveda naj bi bila zastopana tudi v Združenih narodih.

Menimo, da zaslužijo Indijanci, da jih tudi Slovenci moralno podpremo v tej njihovi zahtevi, kolikor najbolj moremo. Slovenci smo že večkrat dokazali svoje simpatije do Indijancev. Simbol te simpatije je naš »apostol Indijancev«, misijonski škof Baraga. Indijanski boj za pravico, svobodo in neodvisnost je danes del velikega osvobodilnega gibanja majhnih narodov, ki je zajelo ves svet in ki ga ne bo več mogoče zaustaviti.

S TRŽAŠKEGA

RAZSTAVA AVRELIJA LUKEŽIČA V KRAŠKI GALERII

Slikar Avrelj Lukežič razstavlja od 14. t.m. do 15. avgusta v galeriji Kraške hiše v Velikem Repnu. Razstavo prireja zadruga »Naš Kras«.

V vabilo na razstavo je zapisal F.U. o Lukežiču:

»Njegova dela so tako jasna, vsakomur dostopna, kot je jasen in preprost on, njihov ustvarjalec.

Od časov, ko se je Avrelj Lukežič začel oblikovati in umetniško zoreti, se je v umetnosti zvrstila cela vrsta stilov in tokov, najrazličnejših modernizmov, ki so mnoge umetnike potegnili v svoje vrtince ali vsaj močno vplivali nanje. Avrelj Lukežič pa se je vsem mikom modernizma dosledno upiral in ostal pri svojem. S tem nikakor ne mislimo reči, da bi Lukežič ne bil sodoben, nasprotno, le da pri svojem delu, da v svojem ustvarjanju ne išče kratkotrajnega učinka, ki mu ga morda ponuja modernizem, pač pa se v svojem delu neprestano izpopolnjuje in razvija, tako da ga danes štejejo med naše najboljše krajinarje in to na tej in na oni strani meje.

MISEL OB NASTOPU KOTALKARJEV NA OPČINAH

Pri nedavnem nastopu mladih kotalkarjev športnega društva Polet na Opčinah, ki je bil res lepo doživetje in je pomenil velik uspeh pri občinstvu, se mi je utrnula — ko sem gledal ples kotalkarjev v raznih nošah — misel, da bi bilo dobro, ko bi organiziral Polet tudi svojo folklorno skupino. Najrajši kar iz teh mladih kotalkarjev. Mame, ki so jim sešile tako lepe kostume za kotalkarski nastop, bi jim gotovo rade sešile tudi ljudske noše. Seveda primorske in slovenske, kajti vsak narod naj goji svoje folklorne plesse, posebno mi Slovenci, ker drugi gotovo ne bodo naših. Zakaj bi se torej mi silili z drugimi ljudskimi plesi in se šemili s tujimi nošami?

Učitelja ali učiteljico za učenje naših ljudskih plesov najbrže ne bi bilo težko najti. Tudi mladina bi gotovo rada nastopala v folklorni skupini. Tudi s tem bi dali priložnost, da postane aktivna. Tako lepi in za ples nadarjeni fantje in dekleta, kot so nastopali pri kotalkarski reviji, bi sestavljali čudovito folklorno skupino.

TROJNA ŠTEVILKA REVIE »PROSTOR IN ČAS«

V Tržaški knjigarni je na razpolago nova trojna številka revije »Prostor in čas«, ki je izšla te dni. Trojna zaradi počitnic. Za danes hočemo samo opozoriti nanjo.

V njej objavlja Ivan Koščak esej o srbskem srednjeveškem samostanu Sopočani, v katerem pa obravnava tudi druga, slovenska in srbska vprašanja iz preteklosti in sedanjosti. Marjan Tomšič je napisal radijsko igro »Štiglica«, Pi-berniki intervjuje v obliki pisem pesnika Francija Zagoričnika. Ta je prispeval za revijo tudi nekako pesem v prozi »Roža in bič«, Jože Patermost pa je avtor dolge, a zanimive razprave »Semantične prilagoditve pri prenosu sporočila iz jezika v jezik«, kar ponazarja s primeri iz prevodov svetega pisma Gre za natančno podajanje vsebine, ki je včasih pri prevodu zabrisana Ivan Skubin je napisal »Dve zgodbi« v tistem težkem slogu, nekakem monologu, ki je — bogve zakaj — tako priljubljen pri današnjih slovenskih pripovednikih. Tudi Niko Košir je napisal novelo z naslovom »Ranjki na pogrebu« s satirično vsebino. Denis Poníž pa razpravlja o »Jeziku poezije«. Po nemški reviji »Wort und Wahrheit« in po srbskih »Književnih novinah« je prikazan skoro pozabljen ruski kritik Mihail Bahtin in objavljen intervju z njim o Dostojevskem. Oboje je prevedel V. Klabus.

Med zapiski najdemo članek Jožeta Mahničja za 70-letnico (5. marec) Franceta Vodnika, Pi-berniki piše o Javoršku, Katarina Bogataj o Defoeju, Drago Bajt pa o Nikolaju Gumiljovu in akmetizmu. Med recenzijami je udi kritično poročilo Toneta Freljha o drami Josipa Tavčarja »Luna v megli«. Precej je v reviji pesmi.

Človek pred strukturo

(Nadaljevanje s 5. strani)

in sprejemljivo le osvobajajoče osebno doživetje in osebno izpričano krščanstvo, ki je res bolj izpostavljeno nevarnim vplivom od zunaj, je pa zato daleč bolj bogato in bolj globoko, kot pa tisto vsiljeno krščanstvo, ki temelji na vrsti izrekov, zapovedi, prepovedi in obsodb, ki naj bi v preteklosti ohranile njegovo devišstvo, ki pa so mu v bistvu pri mnogih odvzele verodostojnost. In v tej luči gre tudi razumeti moje poglede na spoved, izobčenje in drugo.

Toda o tem bo govor prihodnjič.

Pojemanje znanstvene dejavnosti na fizikalnem področju

Italijanski znanstvenik Mario Verde, profesor za teoretično fiziko na univerzi v Turinu, je objavil v »Stampi« članek, v katerem opozarja na občutno zmanjšanje znanstvenih raziskav po svetu na fizikalnem področju. Ta pojav je opaziti že nekaj let. Države dajejo vedno manj denarja za znanstvene naprave in institute ter za plače znanstvenikom. To se kaže najbolj dramatično v Združenih državah, kjer je bil od konca zadnje vojne do pred nekaj leti razvoj fizikalnih ved najbolj ploden in obetajoč.

Vedno manj je novih znanstvenih pobud. Mnogi univerzitetni instituti za jedrsko fiziko so sploh prenehali s svojo dejavnostjo, kar je povzročilo pravo ekonomsko krizo med mladimi fiziki. Mnogi so morali menjati poklic ali pa morajo čakati na službo. Število študentov fizike, ki nadaljujejo študij za dosego naslova Ph. D. (doktor znanosti), se vsako leto manjša. Vsakih pet let se zmanjša za polovico.

Podobno je v drugih državah, tudi v Italiji, kjer je poleg tega opaziti preslabo poklicno pripravljenost mladih fizikov, po mnenju prof. Verdeja. V tem splošnem upadanju zanimanja za fizikalne vede in v slabši pripravljenosti mladih znanstvenikov vidi prof. Verde hudo negativen pojav, kajti fizikalna znanost bi morala rešiti velikanske naloge v svetu, če nočemo, da se bo svet tako zapletel v probleme, da se ne bo mogel več izmotati iz njih. Te naloge so najrazličnejše, od preskrbe novih virov energije do odkrivanja novih sredstev in metod za medicino.

Glavni vzrok današnjega zaostajanja fizikalnih ved vidi prof. Verde v prepočasnem praktičnem uresničevanju njihovih odkritij v tehniki in drugod. Države vidijo za zdaj samo stroške, ne vidijo pa vsega dobrega, kar bi to prineslo — ali pa nočejo gledati tako daleč v prihodnost.